

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ СЕГМЕНТ ЗАПОРІЗЬКОГО ТЕЛЕВІЗІЙНОГО МОВЛЕННЯ (АНАЛІЗ ТЕЛЕКАНАЛІВ «МТМ ЗАПОРІЖЖЯ», «СУСПІЛЬНЕ ЗАПОРІЖЖЯ»)

Головна особливість місцевого, або регіонального телебачення, полягає у тому, що воно може більш точно враховувати особливості регіону, національний, освітній, віковий склад аудиторії, залучати до передачі людей, використовувати факти і явища, які мешканці міста часом знають особисто. Усе це робить місцеве телебачення доступнішим, зрозумілішим, кориснішим для конкретної аудиторії, ніж центральні телеканали. Специфіка сучасного стану запорізького регіону зумовлює актуальність дослідження формування культурних орієнтирів запоріжців, підвищення ролі регіонального телебачення у формуванні національної свідомості аудиторії, необхідності вивчення процесів відродження історичної пам'яті, національної культури, традицій, релігії, моралі засобами регіонального телебачення. Основною одиницею репрезентації культури та історії на рівні телевізійного дискурсу є культурологічна або історико-культурологічна телепрограма. Під цим терміном розуміємо єдність взаємопов'язаних зорових і звукових образів, що відтворюють на екрані реальний або постановочний відеоярд, який репрезентує процеси породження, презентації, інтерпретації, рефлексії, просування культурно-мистецьких явищ і практик в контексті сучасності та історичного розвитку.

Повномасштабне вторгнення 2022 року і прифронтовий статус Запоріжжя внесли свої корективи у формування контенту і формату місцевого телебачення, наразі в запорізькому регіоні в телевізійній мережі працюють лише два телеканали – «Суспільне Запоріжжя» та «МТМ Запоріжжя». Тож у сучасних умовах регіональне телебачення знаходиться у стадії «переформатування» та поступового влиття у глобальний інформаційний простір: відбуваються зміни, коригування та пристосування до світових економічних тенденцій, а також до місцевої кон'юнктури ринку [1, с. 20]. У зв'язку з цим для позбавлення від іміджу «провінційного каналу» дослідники наголошують на необхідності значних змін в програмних концепціях. Телекомпанії мають освоювати сучасні, нові для себе жанри, знаходити нові засоби привернення уваги глядачів, шукати нові підходи до подання інформації, коригувати імідж ведучих тощо [3, с. 30]. А. Скорик [2] акцентує на специфіці регіонального телебачення як складника регіонального соціокультурного простору, який полягає у значній вибірковості – вбирати та вибирати лише те, що відповідає історично сформованій системі цінностей,

відповідає потребам регіону та його традиціям. Його контент є дзеркальним відображенням духовних процесів суспільства, держави, нації, краю, та дозволяє йому стати охоронцем національних устоїв.

Аналіз програмної сітки телеканалу «Суспільне Запоріжжя» станом на 2025–2026 роки демонструє чітку тенденцію до посилення новинного та просвітницького сегментів. У межах загальної стратегії Суспільного мовлення, регіональна філія фокусується також на збереженні локальної ідентичності, особливо в умовах війни та загрози культурній спадщині регіону. Специфікою програмної сітки «Суспільне Запоріжжя» є мультиплатформенність. Культурологічний контент часто спочатку з'являється у діджитал-форматі (YouTube, Telegram), а потім транслюється у лінійному ефірі, що характерно для сучасної моделі Суспільного.

Телеканал також фіксує трансформацію мистецького життя Запоріжжя в умовах прифронтового міста. Мистецькі заходи у «Незламних Хабах». Програмна сітка регулярно включає висвітлення подій, що відбуваються у безпечних просторах. Це презентації виставок, лазерні шоу (як-от «Хроніки Сили» на Хортиці) та творчі зустрічі. У межах ранкових або інформаційних блоків виділяються окремі слоти для розмов із художниками, волонтерами від культури та музикантами, що працюють у регіоні. Варто вказати, що специфікою творення сучасних культурологічних проєктів на суспільному є партнерська синергія телеканалу з освітніми, музейними, науковими та мистецькими товариствами, закладами, установами, зокрема й «Українським культурним фондом».

Аналіз культурологічного сегмента мовника станом на 2025–2026 роки на «МТМ Запоріжжя» дозволяє констатувати, що він тісно переплетений з історією міста. Канал акцентує на тому, що Запоріжжя – це не лише промисловий гігант, а й потужний культурний центр. Так, проєкт «Легенди Запоріжжя» – це цикл програм, що досліджує маловідомі факти про архітектуру, видатних постатей та знакові локації міста. Програма виконує важливу просвітницьку функцію, актуалізуючи міську ідентичність. Телеканал велику увагу приділяє висвітленню мистецьких подій міста, фіксує феномен «культури підземелля» та адаптацію творчих просторів. «Мистецький фронт» – це рубрика або серія сюжетів про місцевих художників, акторів та музикантів, які залишаються в місті. Програми акцентують на тому, як мистецтво допомагає запоріжцям зберігати ментальне здоров'я та волю до спротиву. Телеканал МТМ системно висвітлює роботу запорізьких музеїв (Краєзнавчого, Художнього, Музею архітектури Запоріжжя). Особлива увага приділяється виставкам, які рефлексують на події сучасної війни через мистецтво.

Муніципальний телеканал «МТМ Запоріжжя» має свою специфіку, що відрізняє його від загальнонаціональних мовників. Його програмна сітка

максимально орієнтована на локальний контекст, де культура подається через призму життя громади, історичну пам'ять та сучасні мистецькі ініціативи.

Аналіз культурологічного сегмента мовника станом на 2025–2026 роки на «МТМ Запоріжжя» дозволяє констатувати, що він тісно переплетений з історією міста. Канал акцентує на тому, що Запоріжжя – це не лише промисловий гігант, а й потужний культурний центр. Так, проект «Легенди Запоріжжя» – це цикл програм, що досліджує маловідомі факти про архітектуру, видатних постатей та знакові локації міста. Програма виконує важливу просвітницьку функцію, актуалізуючи міську ідентичність. Телеканал велику увагу приділяє висвітленню мистецьких подій міста, фіксує феномен «культури підземелля» та адаптацію творчих просторів. «Мистецький фронт» – це рубрика або серія сюжетів про місцевих художників, акторів та музикантів, які залишаються в місті. Програми акцентують на тому, як мистецтво допомагає запоріжцям зберігати ментальне здоров'я та волю до спротиву. Телеканал «МТМ Запоріжжя» системно висвітлює роботу запорізьких музеїв (Краєзнавчого, Художнього, Музею архітектури Запоріжжя). Особлива увага приділяється виставкам, які рефлексують на події сучасної війни через мистецтво.

Серет культурологічних проектів також представлений освітньо-мовний та виховний аспект. Канал є постійним медіапартнером заходів, організованих Центром професійного розвитку педагогів та Департаментом освіти, що інтегрує офіційні заходи у широкий культурний дискурс. «Територія освітніх проектів» – програма, що фокусується на трансформації освітнього простору Запоріжжя та інноваційних підходах до навчання. Програма детально розбирає кейси неформальної освіти, цифровізації шкіл та проекти з підвищення кваліфікації освітян. Проект демонструє «внутрішню кухню» освітніх реформ, роблячи їх зрозумілими для батьків, вчителів та управлінців. Це майданчик для презентації стратегій Lifelong Learning у дії. Програма підкреслює статус Запоріжжя як міста, що навчається навіть в умовах воєнного стану, акцентуючи на безпекових та якісних аспектах освіти.

«МТМ Запоріжжя» приділяє увагу популяризації української мови та підтримці молодіжних ініціатив. У міжпрограмному просторі часто з'являються короткі ролики, спрямовані на популяризацію правильного слововживання української мови в побуті. Культурологічні теми часто подаються у форматі розширених інтерв'ю у студії. Це дозволяє експертам (історикам, філологам, митцям) детально розкрити тему, що додає контенту академічної глибини.

У програмній сітці телеканалу «МТМ Запоріжжя» особливе місце посідають авторські проекти, що мають на меті не лише інформування, а й глибоке занурення глядача у мистецький контекст. Програма «АРТ-А» –

проект є головним майданчиком для презентації візуального та перформативного мистецтва Запоріжжя. Програма фокусується на творчих портретах місцевих митців – музикантів, художників, скульпторів, фотографів та театральних діячів.

«АРТ-А» виходить за межі простого репортажу чи студійної бесіди, пропонуючи глядачеві аналіз творчих методів та філософії авторів. В умовах війни програма стала важливим архівом, що фіксує, як запорізьке мистецтво рефлексує на події сьогодення. Вона формує тяглість мистецьких поколінь регіону, поєднуючи класичні традиції з авангардними пошуками молодих авторів.

Авторський Проект «Read-Ma» – це унікальний для регіонального телебачення формат, присвячений книжковій культурі та читанню. Назва, що апелює до ритму та змісту («Рідма» / «Read»), підкреслює динамічність подачі літературного матеріалу. Програма знайомить аудиторію з новинками українського книговидавання, творчістю місцевих літераторів та світовими бестселерами. У межах проекту автори допомагають глядачеві орієнтуватися в сучасному літературному процесі, популяризуючи українське слово та інтелектуальне дозвілля. Програма стимулює інтерес до бібліотек та книжкових хабів міста, перетворюючи читання на модний та необхідний елемент стилю сучасного життя.

Окрім мистецьких та краєзнавчих проектів, телеканал активно розвиває нішу «розумного телебачення», орієнтованого на саморозвиток громади та підтримку освітніх реформ. Програма «Книжковий подкаст» – це сучасний мультиплатформний формат, який адаптує класичне телебачення до запитів діджитал-аудиторії. Глибокі, змістовні бесіди з авторами, видавцями та лідерами думок. На відміну від коротких оглядів, формат подкасту дозволяє розкрити філософське підґрунтя творів, обговорити тенденції книжкового ринку та роль літератури у формуванні національної стійкості. Проект працює на популяризацію читання як інтелектуальної звички. Це простір для живої дискусії, де книга стає приводом для обговорення важливих суспільних та етичних питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Буньківська О.В. Інформаційний простір : соціокультурна сутність, стан та проблеми функціонування в Україні : автореф. дис. ... канд. культурології : 26.00.01. К., 2009. 23 с.

2. Скорик А. Я Соціокультурне буття медій : функціонування та зміни відтворення. *Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*. 2016. № 4. С. 115-124. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chasopys_2016_4_13.

3. Федорова Н. В. Телеформат як об'єкт правової охорони. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2014. № 4. С. 29–34